

Tadqiqot **UZ**

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

2020

- » Ҳуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидаги изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

No19
31 август

conferences.uz

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 19-КЎП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
2-ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
19-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-2**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
19-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-2**

ТОШКЕНТ-2020

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2020]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 19-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 август 2020 йил. - Тошкент: Tadqiqot, 2020. - 17 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

PhD Шакирова Шохида Юсуповна (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги "Оила" илмий-амалий тадқиқот маркази)

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Вохидова Меҳри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Раҳмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпلامга киритилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ФАЛСАФА ВА ҲАЁТ СОҲАСИДАГИ ҚАРАШЛАР

1. Хидиров Мустафо Тойиркулович ОККУЛЬТИЗМ ВА ЭЗОТЕРИЗМНИНГ ГНОСЕОЛОГИК МОҲИЯТИ	7
2. Kurbanbayeva Ulbosin Jumagaliyevna ÁDEP-ÍKRAMLIQ- ÍNSANNÍN GÓZZALLÍGÍ	9
3. Tolibova E'tibor Xayrullayevna QUR'ONI KARIMNING MATEMATIK MO'JIZALARI	11
4. Abdulkarimov Valixon Abduxamid ug'li INFLUENCE OF LEADERSHIP IN SUCCESSFUL MANAGEMENT	13

ФАЛСАФА ВА ҲАЁТ СОҲАСИДАГИ ҚАРАШЛАР

ОККУЛЬТИЗМ ВА ЭЗОТЕРИЗМНИНГ ГНОСЕОЛОГИК МОҲИЯТИ

Хидиров Мустафо Тойиркулович
Ўзбекистон Миллий университети таянч докторанти
Телефон: 998(91) 3347004
xmt.2017@mail.ru

Аннотация. Турли мулоҳазалар доирасида биз эзотерика соҳасига билимнинг ўзига хос тури сифатида қараймиз ва бунда асосий эътибор ҳодисанинг функционал хусусиятларига эмас, балки когнитив ва гносеологик хусусиятларига қаратилади. Бунинг учун биз “эзотеризм” тушунчасини яқин тушунча ҳисобланувчи “окультизм” тушунчаларидан чегаралаймиз, ва шунингдек, уларнинг кесишиш нуқталари ва орасидаги алоқаларни кўрсатишга ҳаракат қиламиз.

Калит сўзлар. Эзотеризм, окультизм, инсон, гносеология, сирли билим, мистика, рух, номоддий олам.

Окультизм ва эзотеризм орасидаги ўзаро гносеологик боғланиш иррационал билимларнинг маҳсулидир. “Окультизм” лотинча оссултус – “сирли”, “яширин” сўзларидан олинган. Узоқ вақт давомида бу атамалар ўзаро алмашилиб қўлланилган, чунки уларнинг дастлабки маъноси деярли бир хил. Ҳодисалар ва жараёнларнинг асл сабабчиси номаълум табиий кучлардир, деган ғояга асосланган назариялар окульт назариялар деган ном олган. Окультизм деганда инсон ва космосда яшириниб ётган, лекин махсус биопсихоэнергетик тайёргарликдан ўтган кишиларгина тушунишга қодир бўлган таълимотларнинг умумий номини тушуниш лозим. Сўнгги йилларда негизи бир бўлган бу икки йўналиш бир-бири билан очик курашга киришди. Магик амалларда намоён бўлувчи кучлар манбани излаш муаммоси окульт фанлар учун муҳим масалага айланди. Бу манбани жонли табиатда излаш керакми ёки жонсиз табиатдами? У ўз табиатига кўра физик ҳодиса ва жараёнми ёки руҳий ҳодиса ва жараёнми? Ҳозирги замон физикаси ва кимёси у ёки бу феноменларни тушунишга қодир бўлмаган ҳолларда англаб етилмаган табиий кучлар номидан иш кўрувчи окульт фанларнинг унча баланд бўлмаган овозларини эшитиш мумкин. Аммо сўнгги пайтларда Е.Г.Балагушкин¹ ва В.Н.Назаров² каби кўплаб тадқиқотчилар уларни ажратишни бошладилар: улар эзотерика деганда назарий қурилмани, окультизм тушунчаси остида эса астрологик, магик, алхимёвий ва бошқа амалиётларни тушуна бошладилар. Бунда асосий масала сифатида амалиёт билан боғлиқлик масаласи туради. Лекин айтишимиз лозимки амалиёт ва назария сифатида мутлоқлаштириш мумкин эмас. Шу жиҳатдан Балагушкин ва В. Н. Назаров фикрлари субъектив характерга эгадир.

Окультизмнинг занонавий таърифи Э.Тирьякян томонидан 1972-йилда берилган ва ҳозиргача тадқиқотчилар томонидан ҳеч қандай эътирозларсиз муомалада қўлланилиб келинмоқда. Тирьякян окультизмни “замонавий фан томонидан тушуниб ва ўлчаб бўлмайдиган табиат ёки коинот кучларини чақирувчи; воқеалар жараёнини эмпирик тушуниш ёки уни ўзгартириш (олдинги ҳолатига солиштирганда) мақсадини кўзловчи мақсадли ҳаракатлар, методлар ва техникалардир” деб таърифлайди³.

Бизнинг фикримизча Э. Тирьякян томонидан берилган эзотеризмнинг таърифи эса окультизмнинг таърифи билан унчалик ҳам яқин эмас, ва бу икки ҳодиса орасидаги асосий фарқларни кўрсатади. Тадқиқотчи “окульт метод ва ритуаллари асосида ётувчи диний-фалсафий тасаввур тизимларни эзотерик тизимлар деб атайдиган; яъни бу ерда гап табиат ва космоснинг онгдаги инъикослари ҳақида, ҳақиқий борлиқнинг эпистемологик ва онтологик инъикоси ҳақида кетмоқда. Бу тасаввурлар муайян билимлар тўпламини вужудга келтиради ва ушбу билимлар мажмуаси эса окультик амалиётлар учун асос бўлади”⁴.

¹ Балагушкин.Е.Г. Эзотерика в новых религиозных движениях // Дискурсы эзотерики. – М., 2001.42 с.

² Назаров.В.Н. Введение в эзотерику : учебник. – М., 2008. 77 с.

³ Tiryakian.E. Toward the Sociology of Esoteric Culture // American Journal of Sociology. – 1972. – №78. 498. p.

⁴ Tiryakian.E. Toward the Sociology of Esoteric Culture // American Journal of Sociology. – 1972. – №78 499 p.

Кўриниб турганидек, бу таъриф ҳам эзотерик таълимотлар моҳиятини очиб бермайди, у шунчаки эзотеризмнинг оккультик таълимотлар учун назарий асос бўлиб хизмат қилишини ва оккультист онгида реалликнинг муайян акси бўлиб хизмат қилади.

Ундан ташқари эзотерика ва оккультизмни бир биридан фарқлаш факатгина назарий аҳамиятга эга эмас. Эзотерик доктриналар бошқа турдаги амалиётлар воситасида изҳор этилиши мумкин, оккульти амалиётлар эса эзотерик назариялардан мустақил ҳолда мавжуд бўла олади.

С. В. Пахомов таъкидлаб ўтганидек, “оккультизм ҳам, эзотеризм ҳам тенг даражада ҳам назарияга, ҳам амалиётга алоқадордир, аммо оккультизмда амалий компонент назарий компонентдан устун бўлганидек, эзотеризмда назарий томоннинг яққол тош босиши кузатилади”¹. Юқорида келтирилган фикрлардан келиб чиқиб, шуни тахмин қилишимиз мумкинки, магик гримуарлар (умуман олганда бошқа барча оккультик адабиётлар ҳам) дастлаб эзотерик билим таъсири остида яратилган, уларнинг муаллифлари эса муайян билимларнинг ташувчилари бўлган.

Кўриб турганимиздек, оккультизм ва эзотеризм орасидаги ўзаро алоқа жуда ҳам мураккаб ва ўзгарувчан, шунинг учун ҳам биз схематик соддалаштиришдан фойдаланамиз ва оккультизм эзотеризмнинг бир амалий кўриниши деб ҳисоблаймиз, ва бу билан у алоҳида ижтимоий-маданий ҳодиса сифатида ҳам мавжуд бўла олишини тушунамиз. Эзотеризм ва мистика орасидаги алоқани кўриб чиқиш ҳам билишнинг мазмунини бойитади. Уларнинг орасидаги алоқа ҳам бир хил қийматга эга эмас. Баъзан бу атамалар чалкаштирилади ва бир хил маънода ишлатилади, баъзан эса улар бутунлай қарама қарши деб эълон қилинади.

Эзотеризм – оккультизм муносабатлари худди назария ва амалиёт ўртасидаги муносабатлар сифатида бир бири билан тақозаланган. Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, барча муаллифлар ҳам эзотеризм ўзининг амалий ифодасини оккультизмда топади деган фикрга қўшилавермайди. Қисман, бундай фикрни Е.Г.Балагушкин ҳам илгари сурган². Аммо у томонидан илгари сурилган мисоллар қарама қарши томонга далил бўлади. Масалан, Г.И.Гуржиев томонидан асос солинган, ва муаллиф³ ҳам кўплаб ҳаволалар келтирган. Инсоннинг гармонияли ривожланиши инсититутда ҳеч иккиланмасдан оккультик амалиётлар ва “психотехникалар” деб аталса бўладиган кўплаб техникалар қўлланилган.

Юқорида айтилган барча фикрларга хулоса сифатида шуни айтиш мумкинки, эзотеризм ўзида иррационал манбага эга бўлган билимнинг махсус турини сақлайди. Бу билим асосида тимсолий оламни қурилиши ётади, ва бу олам мистик ёки оккультик малакани қайта шакллантириш имконини беради. У назарий асос бўлиб, унга асосланиб, мистик амалиётлар ҳам, оккультик амалиётлар ҳам қурилади. Мистика, оккультизм ва спиритизм ўз навбатида ўзига хос турли йўналишларга бўлинган амалиётлардан иборат, ва буларнинг ҳисобига эзотерик билимларнинг захираси кенгайди ва тўлдирилади. Аммо уларнинг ўзи бу ерда мустақил ҳолда билим мақомини ола олмайди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Балагушкин.Е.Г. Эзотерика в новых религиозных движениях // Дискурсы эзотерики. – М., 2001.42 с.
2. Назаров.В.Н. Введение в эзотерику : учебник. – М., 2008. 77 с.
3. Tiryakian.E. Toward the Sociology of Esoteric Culture // American Journal of Sociology. – 1972. – №78. 498. p.
4. Пахомов.С.В. К вопросу о демаркации понятия «эзотеризм» // Мистико-эзотерические движения в теории и практике.. – СПб., 2008. 11 с.
5. Балагушкина.Е.Г. ,Фокина.А.Р. – М., 2008. Балагушкин Е.Г. Аналитическая теория мистики и мистицизма // Мистицизм: теория и история / под ред. Е.Г. Балагушкина, А.Р. Фокина. – Москва: 2008. 216 с.
6. Балагушкин.Е.Г. Эзотерика в новых религиозных движениях // Дискурсы эзотерики. – Москва: 2001. . 218 с.

¹ Пахомов.С.В. К вопросу о демаркации понятия «эзотеризм» // Мистико-эзотерические движения в теории и практике. История. Психология. Философия / под ред. С.В. Пахомова, Ю.Ю.Завгороднего, С.В. Капранова. – СПб., 2008. 11 с.

² Балагушкина.Е.Г. ,Фокина. А.Р. – М., 2008. Балагушкин Е.Г. Аналитическая теория мистики и мистицизма // Мистицизм: теория и история / под ред. Е.Г. Балагушкина, А.Р. Фокина. – Москва: 2008. 216 с.

³ Балагушкин.Е.Г. Эзотерика в новых религиозных движениях // Дискурсы эзотерики. – Москва: 2001. . 218 с.

ÁDEP-IKRAMLIQ- INSANNIŃ GÓZZALLÍĜI

Kurbanbayeva Ulbosin Jumagaliyevna
Ájiniyaz atundaĝı Nókis mámleketlik instituti,
Social-gumanitar pánlerdi oqıtıw metodikası
(Ruwxıylıq tiykarları) 1-kurs magistranı
Telefon:+99(890) 736 26 16
ulbosin2616@gmail.com

Annotaciya: Ádep-ikramlıqtıń insan turmısında ornı . Ádep-ikramlıq hám ruwxıylıq túsiniqleri. “Ádep-ikramlıq- bul eń dáslep insap hám ádalat tuyĝusı iyman hadallıq degeni”- dep aytıp ótedi , birinshi prezidentimiz I.A.Karimov. Ádep-ikramlıqqa baylanıslı oyshıl hám alımlardıń pikirleri.

Gilt sózler: Ádep-ikramlıq, gózzallıq, insan, ruwxıyat.

Ádep-ikramlıq bul hár bir insandı shıraylı qılıwshı bir kúsh desek boladı. Al insan bul kúshni qaydan aladı. Shańaraq, mektep yáki ortalıqtanba? Ádep-ikramlıq sociallıq sana formalarınıń biri , hár bir adamnıń jámiyet hám shańaraqtaĝı júris-turısı, jámiyetlik hám jeke múnasebet sonday –aq, olardı tártipke salıp turıwshı qaĝıydalar jıyındısı. Demek ádep-ikramlıq jámiyetke, shańaraqqa, miynetke bolĝan insannıń múnasebetlerinde kórinedi. Insan dúnyaĝa keler eken dáslep ómirge degen birinshi qádemdi shańaraqta qoyadı. Onıń ata-anasına, baba hám kempir apalarına mehir hám húrmeti, ózin qorshap turĝan ortalıqqa salıstırĝanda múnasebeti kúnnen -kúнге jetilisip baradı. Perzentler óz ata-analarınan úlgi aladı.

“Hár qanday millettiń ózine tán mánawiyatın qalıplestiriwde hám joqarılatıwda, shubhasız, shańaraqtıń ornı hám tásiiri teńsiz bolıp tabıladı. Sebebi insannıń eń taza hám pákize sezimleri, dáslepki turmıshlıq túsiniqleri birinshi gezekte shańaraqta qalıpleseı. Balanıń xarakterin, tábiyatı hám dúnyaĝa kóz qarasin belgileytin ruwxıy ólshem hám tanımlar – jaqsılıq hám adamgershilik, joqarı paziylet, mehir-múriwbet, ar-namıs hám ándiyshe sıyaqlı muqaddes túsiniqlerdiń negizi shańaraq sharayatında qalıplesiwi tábiyiy.”

Sonday-aq adamdı tuwrı jolĝa baslawda bilimlendiriw mekemelerinde ornı teńsiz. I.A.Karimov: “Bilimlendiriwdi tárbiyadan, al tárbiyanı bolsa bilimlendiriwden ajratıwĝa bolmaydı- bul shıĝısqa tán kóz-qaras, shıĝısqa tán ómir filosofiyası”. Shınında da bilim beriwde dáslep tártip-intizam bolıw kerek.

Shańaraqta, máhállede, bilimlendiriw orınlarında jaslarĝa dáslep ádep - ikramlıq sálemnen baslanadı dep úyretiledi. Ádep-ikramlıq sonday bir úlken túsiniq, hár bir is óz qaĝıydası menen ádep-ikramlılıĝı menen islense ĝana tuwrı, shıraylı boladı. Ádep-ikramlıqtıń iyman, insap, hadal, haram máseleleri tiykarĝılardan biri bolıp, olar tikkeley insan ruwxıylıĝı menen baylanıslı. Ruwxıyat anıq mánide ádepliliktiń ishki kórinisi. Ádep-ikramlıqqa arnalĝan ádebiyatlardan ádeptiń ne ekenligi hám oĝan tiyisli bárshe máseleler haqqında maĝlıwmatlar alsaq boladı. Biraqta, ádep-ikramlıq haqqında tek ĝana awızeki túsindiriw menen birgelikte ámeldegi háreketlerimiz benen órnek bolıwız kerek. Biz ádep-ikramlıq normaları haqqında ózimiz aytıp turıp biraq ámelde oĝan boysınbasaq bul tárbiyanıń tómenlewine alıp keledi. . Bul haqqında aytqanda Abdulla Avloniydiń “Tárbiya biz ushın ya ómir- ya ólim, ya qutqarılıw- ya apat, ya saadat- ya baxıtsızlıq máselesidur” degen bul sózleri búgingi kúnde de aktual bolıp qalmaqta.

Xalqımız ádep-ikramlıq salasında bay miyrasqa iye. Ádep-ikramlıqqa tiyisli pikirler “Avesto” da, qádimgi túrkiy tas bitiklerinde, jazba dereklerde , awızeki ádebiyatlarda óz kórinisin tawĝan. Islam álemiminiń belgili alımı Imam Al- Buxariy ádeptiń jaqsı bolıwı taĝamnıń pákizeligi, raslıq hám amanatqa qıyanet qılmaslıq mine usı qásiyetlerdi Alla taala saĝan bergen bolsın” dep jazadı. Abdulla Avloniy ádep-ikramlıqtı “insandı jaqsılıqqa shaqırıwshı, jamanlıqlardan qaytarıwshı bir ilimdur – dep táriypleydi. Jaqsılıqqa sharlawshı paziyletler insandaĝı insap, ádalat, hadallıq, miynetsúygishlik, qánaat, juwapkershilik hám taĝıda basqa .

Insan óz ádep-ikramlıĝı menen gózzal kórinedi. Al tek ĝana sirtqı shırayĝa iye biraq qulqı tómen, ádeplilik bolmasa onda ol pás adam. Adamlardıń kórikiligin onıń is-háreketlerin, tábiyatqa hám basqa adamlarĝa qatnasın óz dógeregindegi adamlardıń boyında qalıplesken ádeplilik penen salıstırıp qarayıdı.

Gózzalıq tabiyat hám jámiyettegi narse hám hadiyselerdiń, insan iskerliginiń, kiside mehir-muhabbat, quwanış zawıq erkinlik sezimlerin payda etiwge qádir bolĝan qásiyetlerdi kórsetedi.

Farabiy táliyimatina kóre gózzallıq insannin fizikalıq, ruwxiy hám ádep –ikramlılıq shırayınıń kórinisi. Sokrattın pikirinshe insan ushın paydalı hám kerekli zatlar gózzaldur.

Ádep- ikramlılıqtı gózzalıqtan ayrı alıp qarawga bolmaydı. Sebebi adam óziniń shıraylı minez-qulqı, ádep-ikramlılıǵı menen gózzal kórinedi. Adamlar erteden-aq o`z-ara qatnasıqlarında a`deplilik penen ko`rkemliktin` printsipal birligin xalıqtın` naqıl so`zine aylandırıp, poeziya ha`m awızeki a`debiyatı arqalı urpaqtan-urpaqqa jetkizip otırg`an. Mısalı, «sulıw sulıw emes, su`ygen sulıw» degen bizin` xalqımız. «Adamnıń ishki dúnyası sulıw bolsın, jıltırag`an sırtına qızıqpa» deydi, shıg`ıs maqalında. Demek estetikalıq ko`rkemlik, etikalıq ko`rkemlik penen tikkeley baylanıslı bolıp, adamdag`ı etikalıq murattın` kategoriyası a`deplilikti ko`termeleydi. Sonlıqtan Platon sulıwlıqtı «nur sa`wleli a`deplilik» dep atag`an.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. Karimov.I.A. “Joqarı mánawiyat- jeńilmes kúsh” Tashkent “Mánawiyat” 2008.
2. Bazarbaev.J. Ádeptanıw Nókis “Bilim” Baspasi 1994.
3. Bazarbaev.J. Ruwxiyat tiykarları Nókis “Ilim”-2016
4. Mánawiyat asosiy tushunchalar izohli luǵati Toshkent-2009.

QUR'ONI KARIMNING MATEMATIK MO'JIZALARI

Tolibova E'tibor Xayrullayevna
Surxondaryo v, Uzun t. 3-maktab matematika o'qituvchisi
Telefon: +99(891) 238-81-10 dxudoyqulov321@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolamda men Qur'oni Karimdagi ayrim sura va oyatlarni hozirgi fan nuqtayi nazari bilan solishtirganda qanday mo'jizalarga guvoh bolishimizni isbotlashga harakat qilganman. Lekin shuni ta'kidlashim kerakki, bular shunchaki dengizdan tomchidir.

Kalit so'zlar: Qur'oni Karim, Quyosh, Oy, yulduzlar, koinot, matematika, mo'jiza, Vash-shams surasi, Qamar surasi, Nil Armstrong, qamariy davr, mo'jizaviy sonlar.

Bismillohir – rahmonir – rahim.

Bizning bu dunyoda nafas olishimizni nasib – ro'zi qilgan bu Ulug' zot, ya'ni 18ming olam parvardigori birorta hodisani, birorta narsani qonuniyatsiz yaratmagan. Hamma narsani o'zining tartibi, me'yori, ketma – ketligi va ma'lum qonuniyatlarga bo'ysunuvchan qilib yaratgan. Masalan, osmonga qaraymiz. Quyosh, oy, yulduzlar... Har birining o'z o'ni, tortishish kuchi bor, o'zining tartibli aylanishi va me'yoriy o'zgarishi bor. Quyosh yulduzlarga urilmaydi, Oy quyoshga. O'z navbatida yer ham o'z o'qi atrofida muntazam tartibli harakatda. Ajabo...

Agar biror narsani biz daraxtga yoki balandlikka bog'lab qo'ysak, ozgina shabbodadan ham qimirlaydai, tebranadi yoki uzilib tushadi.

Ammo koinotdagi bu bog'lanishlar Allohning ko'rinmas qudratiga bog'langan bo'lib, 1 nafas bo'lsa ham, Allohning irodasidan chiqmaydi.

Ey qudrati cheksiz parvardigorim! Bu bepoyon koinotingning ham cheki bor, ammo sening qudrating, kuching cheksizdir. Kamina, ko'p yillardan buyon Qur'oni Karim bilan matematika va tabiiy fanlar o'rtasidagi munosabatlardan lol bo'lib kelaman. Hatto chuqur o'yga tolamanu, bular aslo tasodif emas degan qarorga kelaman.

Alloh Taollohning menga bergan umridan foydalanib, ba'zi bir mo'jizalarni sizlarga ham oshkor etmoqchiman.

Tabiat va fizika fanidan bizga ma'lumki, Quyosh va Yer o'rtasidagi masofa 150mln kilometr ga tengdir. Bu aniqlikni fanga kiritganlariga 200 yildan oshdi. Qur'oni Karimni yerga tushganiga esa 1400 yildan oshdi. Qur'oni Karimda "Vash- shams" ya'ni "Quyosh" surasi bor. Shu muborak suraning har bir harflarining abjad hisobi bo'yicha qo'shib chiqdik. Harflar yig'indisidan lol bo'lib qoldik. Yig'indi 150mln ga teng bo'ldi. "Vash – shams" surasidagi harflarning yig'indisi yerdan quyoshgacha bo'lgan masofa bilan bir xil. Bu tasodif bo'lishi mumkinmi? Aslo yo'q!!!

2- mo'jiza.

Qur'oni Azimulsha'nda Oy, ya'ni "SHahr" so'zi 12 marta kelgan. Bu esa 1 yilda 12ta oy borligiga ishoradir.

3- mo'jiza.

Oy, ya'ni "Qamar" surasining 1- oyatidan Qur'on yakunigacha 1389ta oyat bor. Taajubki, inson Oyga ilk qadamini hijriy 1389- yilda, ya'ni melodiy sana bilan 1961- yilda qo'ygan. Va shu inson Nil Armstrong edi.

4- mo'jiza.

Qur'oni Karimda "quyosh" so'zi 33 marta, "nur" so'zi 33 marta, "sharq" va "g'arb" so'zlari $16+17=33$ marta kelgan. Bu esa qamariy davrning 33yil ekanligiga ishoradir.

5- mo'jiza.

Bu muqaddas kitobda "yer" so'zi 12 marta, "dengiz" so'zi 32 marta kelgan. Ularning nisbati $12:32=0,375$ bo'ladi. Ma'lumki sayyoramizda yer va suv sathining nisbati ham 0,375 ga tengdir.

5- mo'jiza.

Qur'oni Karimda 57- sura "Al – Hadid" surasidir.

Hadid- po'lat, temir.

Ha- 8, Dal- 4, Ya- 10, Dal- 4

Bu harflar yig'indisi 26.

Temirning atom massasi ham 26. Temirning $\frac{1}{4}$ (to'rt dan bir) izotopi 57. "Al – Hadid" surasi ham Qur'onda 57- sura.

Inchunin dinimizda mo'jizaviy va muborak sonlar bor. Masalan: 12 soni

Arab imlosi bilan :

Lo- iloha illallohu- 12ta harf.

Muhammadun rasullolloh- 12ta harf.

Abo`bakri siddiq- 12ta harf.

Umar ibni Xattob- 12ta harf.

Usmon ibni Affon- 12ta harf.

12 sonining mo`jizavorligi shundaki, payg`ambarimiz ham rabiulavvalning 12- sanasida tug`ilganlar.

Yana shunday mo`jizali sonlardan biri 7 sonidir.

7ta – osmon qavatlari.

7ta – do`zaxning eshiklari.

7ta – hafta kunlari.

7ta – dunyo mo`jizalari.

7ta – xazina.

7 marta suv dumalasa, halol bo`ladi.

“Hech bir kitobda insoniyat bosib o`tgan yo`l Qur`oni Karimdagidek to`la yoritilmagan, hayot saboqlari bunchalik to`la tahlil qilmagan. Ma`naviyat, ma`rifat, inson axloqi, huquqi va vazifalarida odillik oldingi o`rinda turadi, halollik, pokizalik, aka-uka, qarindoshga mehribonlik, kambag`al va ojizlarga yordam qo`lini cho`zish, muhtojga suyanchiq bo`lish talab etiladi. Insonni ulug`lash, butun moddiy boylikni uning xizmatlariga yo`naltirish kabi masalalar o`z aksini topgan.

Kishilarni zulmatdan ziyo va saodat yo`liga olib chiquvchi Qur`oni Karimni mutolaa qilgan har bir mo`min-musulmonning qalbi poklanadi, dili yorishadi, unga Yaratganning o`zi madadkor bo`ladi”. (“Fan va turmush” majallasidan olindi)

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, Muqaddas kitobimiz - Qur`oni Karimning hali ochilmagan sirlari talayginadir. Biz yuqorida sanab o`tganlarimiz go`yo bir ulkan ummondan bir necha tomchidek. Shunday ekan, biz hali izlanishdan va o`rganishdan to`xtamaymiz, inshaolloh. Ey Ollohim, o`zing bizlarga kuch va madad bergin.

FOYDALANILGAN MANBALAR:

1. Qur`oni Karim
2. “Ming bir hadis”. Arab tilidan Abdulaziz Mansur tarjimai. T.: — “Movarounnahr”, 1998. — 142.
3. Fizika. Umumiy o`rta ta`lim maktablarining 9-sinfi uchun darslik/P.Habibullayev [va boshqalar]. — T.: G`afur G`ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2014. — 160 b.
4. “Zindagonii Muhammad”. Muhammad Husayni Haykal
5. “Ilohiy mo`jizalar”. Mas`ul muharrir — Shayx Abdulaziz Mansur.
6. Mamadazimov M. Astronomiya: Akademik litsey va kasb-hunar kollejlari uchun darslik, 4-nashr — T.: “O`qituvchi” NMIU, 2006. — 240 b.

INFLUENCE OF LEADERSHIP IN SUCCESSFUL MANAGEMENT

Abdukarimov Valixon Abduxamid ug'li
The 2nd year student of
National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek
valixan.abdukarimov@mail.ru
+998931194422

Abstract: The roles of leaders are rising from day to day. The following article is focused on the importance and efficiency of leadership in the development of a business and an organisation. Additionally, it includes the methods to gain leadership skills in management and statistics for the usefulness of the skills each separately. Moreover, several solutions for the disagreement between a leader and a manager if they are two different people within a team are included.

Key words: leadership, management, vision, organization, team, staff

"Leadership is an action, not a position"
Donald Mc Gonen

In our developing world, there is a huge demand for those with abilities to control the process or a team and bring the best professionals of the area together. This type of people is known as "leaders".

There is a popular saying that states "Great leaders are born, not made". Although there is truth to a particular extent in the quote, it is a common fact that developing effective skills at leadership is within the grasp of everyone.

To begin with, we have to clarify the difference between leadership and management, so that we can be sure that they are not the same in spite of going in hand. A leader can become a manager, but we can not claim that all managers have leadership skills which I am going to about in this article. Management is a position, but leaders are selected by the others in the team. A manager is someone in charge of a particular organization or one of its departments so whenever we hear the word "manager", a strict boss in formal suit may come to our mind, which is far from the reality. These "formally strict bosses" are now outdated as modern companies and organizations no more hire such type of managers, but instead they are more focused on those with the qualities of leaders such as honesty, integrity, punctuality, creativity, punctuality and etc, that is the reason that one has to come across several tests for intelligence, the IQ for example, in order to get the rank of the manager.

If the manager and the leader are the same person within a team, it will increase the productivity of the work and the staff. According to Athenian philosopher Plato, a ruler had to be well behaved to become a leader, Greek philosopher Socrates highlighted that a manager should be oratorical and able to rule the team. In modern world a manager who is accepted as a leader should have the following skills:

- **Integrity**
- **Team building**
- **Positivity**
- **Communication**
- **Listening**
- **Emotional intelligence**
- **Delegation**
- **Decision making**
- **Collaboration**
- **Flexibility**

An effective manager with the leadership skills are required to take the following steps to achieve an efficient change in business and its outlook.

- **Creating a vision of the future.**
- **Motivating people so that they will engage with the vision.**
- **Delivering the vision to the team members.**
- **Building and delivering the team who will work together and get the vision.**

An inspiring vision

No business will thrive without a vision. The team will work like an aimless ship bordering without a destination, that is why the vision generating is one of the essential skills of leadership. It has mainly to be realistic, noticeable so that one can explain it to the staff, which will give them a small sense of pride and encouragement to step further. In order to achieve a satisfying result from the vision making procedure, all details of the business are advised to be measured: position, strengths, state and economy. Every barrier, risk that is to take has to be taken into consideration since leadership is not only about making plans which are based on current position, but it is the talent of looking ahead and the permanent need for evolving and improving.

When the vision is ready, the manager should speculate on delivering a vivid picture of it, so that every member of the team can realise, feel and imagine it. Here one may ask a question "Why is leadership so important?" it is vital in the term that after the vision has been created and the team have been attracted, there will appear a long road ahead in order to turn it into reality. This is where the leader comes into action of explaining the necessity of the project for management. For this reason, leadership may probably be the most important function of management. It helps to enhance the efficiency which in turn can help to achieve the general vision and goals of the business.

Some of the points that justify the importance of leadership in regard to management:

Initiates action

A leader is someone who initiates the work. They just start with talking about, having discussions over the policies, plans and sequences of actions. The target can not be met without initiation.

Motivation

In order to get the work completed on time in high a standard, motivation, which comes from the leader, is required. By providing effective motivation, economical and non-economical goals can be achieved as the team will be pleased.

Guidance

Sometimes there will be need for help. This is the most suitable situation where a manager can demonstrate his skills by providing them helpful guidance, as a result of which employees will be shown that not only do they have to work effectively, but also efficiently.

Confidence

Confidence is often underestimated, but actually it is one of the priorities when it comes to achieving the goals in business. Good leaders are those who can explain the roles to the employees, giving them clear guidelines which they can work within. When an employee is clear in his position and role, he will be able to improve his confidence efficiently towards completing all tasks.

Building morale

Good morale, which also comes from leadership, will bring to willing co-operation from the team members towards their tasks. A manager who can increase morale will be certain to achieve proper co-operation from the staff.

Working environment

Management is also about getting things done. An efficient and pleasant workplace plays a major role in the development of business. A good working environment comes from a leader who respects his employees and treats them like humans. Reconciling individual interests with the goals of the organization is an effective way both to provide permanent achievement and develop the employees within their roles.

Leadership skills for managers

We have clarified what features leadership includes so we will move on what leadership skills are required for managers to get the most out of the staff towards achieving organisational goals.

What leadership skills does a leader manager need?

These competencies were voted the most important for all management positions.

The information for this chart is taken from 332,860 bosses, peers, and subordinates, which is the result of the research conducted by HBR

Source: Virtual speech, Leadership Skills for Management and the Importance of these Skills
<https://virtualspeech.com/blog/virtual-skills-for-management>

Honesty and integrity

When it comes to leadership, honesty is about being clear and communicative. A leader manager has to be willing to make a conversation, even if the subject of the conversation is outdated or uncomfortable. It will lead to making promise which the manager has to fulfil.

Integrity and work ethic

These two terms are closely connected as a good work ethic sets an example. If a manager always makes an attempt to make the best possible decision for the sake of both the business and the team, it in turn will be a reason for the employees to regard their manager as a person with a sense of integrity.

Problem solving

It is accepted that problem solving is fixing an error irrespective of the cost. In real fact, most leaders will tell that problems are the key to new opportunities and effective problem solving is about admitting that fact. One vital feature is to avoid blaming someone when a problem arises because neither it is productive nor it will solve the problem. Instead, it is suggested to learn the source of the problem, collect data because these are the most efficient methods to get through the difficult situation. Above all, it is crucial that the manager stays positive during the difficult period otherwise it will generate a panic among staff.

Delegate work to team members' strengths

Distributing work according to the team members' abilities will help to create a positive environment and ensure that the task is completed on time as each employee will be focused on what he can and what he likes. There several advised ways to assess the strengths of team members, through observation or even through an interview. For example, more formal method such as questionnaire can be used as an alternative.

Prolific and powerful communication

Communication may possibly be the most essential aspect of leadership. One can be innovative and technically advanced, but if he or she lacks the skills of effectively communicating the idea, they will struggle to get their ideas to the staff.

More specifically, powerful communication will help a leader to inspire the team. In to achieve that \, there are three main tools that every leader manager need to master:

- **Active listening**
- **Creative questioning**

- **Responding influentially**

Active listening will give a clear understanding and awareness of the situation, the same thing is for creative questioning. Responding influentially will help gather effective words and messages which in turn will help to inspire the team.

All listed above are the skills that leader managers need. But in some cases the manager and the leader are different individuals within a team. In such teams, most of the team support is directed at the leader rather than the manager. In such a situation, most managers try to get rid of the “informal leaders” on order to preserve their own authority while others try to take advantage of the leaders for personal purposes.

If the formal manager and informal leader get stuck in conflict, it will undoubtedly affect the social and economical development of the team. The best way for the manager is to get on with the leader because that is a guarantee of a strong relationship between the manager and the team. For example, chairmen of political parties claim that the department of the youth and a great number of other members are represented by leaders, which is effective and easy to work as the leaders are strong bridges between the chairmen and the big number of party members.

All mentioned above modifies the importance of the efficient leadership to society and regarding the fact that the number of the effective leaders has fallen in recent years, the need to bring up modern and innovative leaders is rising from day to day.

Used Literature:

1. www.vashlider.ru: Лидерство и навыки управленческой эффективности руководителя.
2. <https://virtualspeech.com/blog/virtual-skills-for-management>
3. <https://amp.theceomagazine.com/business/management-leadership/10-leadership-skills-every-manager-need>
4. Isakova Nozina: “Boshqaruv psixologiyasida liderlik masalasining zamonaviy muammolari” mavzusidagi bitiruv malakaviy ishi

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 19-КЎП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

(2-қисм)

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 30.08.2020

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000